

doi: 10.7546/BL.LXV.18.03.09

АКЦИОННИ ИМЕНА С ОБЩИ ГРЪЦКИ ОСНОВИ В БЪЛГАРСКИЯ И РУМЪНСКИЯ ЕЗИК

ВЛАДИСЛАВ МАРИНОВ

ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“

w.marinov@uni-vt.bg

НАТАЛИЯ СОТИРОВА

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“ – БЛАГОЕВГРАД

natalia.sotirova@abv.bg

NOMINA ACTIONIS WITH AN IDENTICAL GREEK ROOT IN BULGARIAN AND ROMANIAN

VLADISLAV MARINOV

“ST. CYRIL AND ST. METHODIUS” UNIVERSITY OF VELIKO TARNOVO

w.marinov@uni-vt.bg

NATALIYA SOTIROVA

SOUTH-WEST UNIVERSITY “NEOFIT RILSKI” – BLAGOEVGRAD

natalia.sotirova@abv.bg

This paper studies a group of deverbal abstract nouns in Bulgarian and Romanian that share identical roots of Greek origin. It traces the adaptation and assimilation of some Greek borrowings in Bulgarian that have become part of the Romanian vocabulary through Bulgarian. Their integration in the word-formation systems of both languages indicates the final stage of their assimilation and their new derivatives are studied in two aspects: a) synchronically – as part of the contemporary lexical system of the two Balkan languages and b) diachronically – considering their Greek root.

Keywords: Greek borrowings, complex method, Nomina Actionis, hybrid formations, Greek roots, Bulgarian suffixes, Romanian suffixes

Влиянието на гръцкия език върху българския е доста старо и продължително. Както посочва К. Мирчев (вж. Мирчев/Mirchev 1978), то се е отразило предимно върху лексикалната система въпреки възможностите, които са предоставяли и други езикови равнища. Като естествен резултат от многовековния непосредствен контакт между двата езика в български навлизат значителен брой гръцки лексикални елементи.

Кирил Мирчев отбелязва, че „влиянието, което упражнява българският език върху румънския, е доста старо, доста продължително и необикновено силно“ (Мирчев/Mirchev 1978: 78). Отдавна е установено, че значителна част от лексикалния състав на румънския език е от български произход, а заедно с чисто българските думи в румънски навлизат и много гръцки за-

емки, вече адаптирани на българска почва (Цонев/Tsonev 1984: 143). Този факт е подчертан и от множество румънски учени като А. Д. Ксенопол, Ов. Денсушану, Ал. Росети, Х. Михайеску и др., които отчитат ролята на православието и на старобългарския език за опосредственото навлизане на гръцка лексика в румънския език (вж. Rosetti 1978; Mihăescu 1966). Тези изследователи отбелязват, че поради териториалната отдалеченост между Римската и Византийската империя повечето от гръцките лексикални елементи преминават с посредничеството на славянския (старобългарския) език.

В процеса на лексикалното заемане, когато от един език в друг прониква значителен брой думи, се извършват два процеса, известни като *морфологична адаптация* и *словообразователна асимилация*. Първият е свързан с подвеждането на чуждите думи към определени лексико-граматични типове и с адаптирането им към присъщите домашни граматически категории. Във втория случай одомашнените заемки вече се превръщат в произвеждащи основи, които започват да се свързват с домашни словообразователни форманти, като по този начин участват в т.нар. *хибридно словообразуване* (Кювлиева/Кyuвлиева 1980: 87). При него лексемата вече не се възприема като чуждица от носителите на езика, т.е. тя следва словообразователните модели на езика приемник и безпрепятствено образува около себе си лексикално гнездо (Лютакова/Lyutakova 1997: 6). Новите лексеми, съставени от разноезични елементи, в словообразователен аспект имат хибриден характер (Сотирова-Милчева/Sotirova-Milcheva 2016: 9).

Обект на анализ тук не са всички субстантивни хибриди, представляващи абстрактни девербални формации, а само тези, които са образувани с еднакви гръцки основи и съответно с български и румънски суфикси.

Това изследване е част от по-обхватен труд, посветен на хибридните субстантиви с гръцки основи, където те се разглеждат двупланово: а) синхронно – като част от съвременната лексикална система на двата балкански езика, понеже са образувани в резултат от процесите на адаптация и асимилация на гръцките заемки в тях, и б) диахронно – при разкриване на общата гръцка основа. Включването на гръцките елементи в словообразователните системи на двата езика и на диалектно, и на книжовно равнище е показател за крайната степен на асимилация в тях, а новите им производни могат да бъдат изследвани с методите на синхронното словообразуване, тъй като вече е налице вторична прозрачност поради създалата се широка връзка с други, еднаквокоренни думи с формирани обемни словообразователни гнезда. Според Докулил именно „мотивацията и в други думи, идващи от корена, е условие за прилагане на синхронния подход“ (Dokulil 1962: 208–210).

За диахронния анализ е приложен подход, чрез който непрозрачната гръцка основа получава яснота. Във връзка с това са използвани следните етимологични речници: *Български етимологичен речник (БЕР)*. Том 1–8. София, АИ „Проф. Марин Дринов“ (1971–2017); *Младенов, Ст.* Етимоло-

гически и правописен речник на българския книжовен език. София (1941); *Филипова-Байрова, М., С. Бояджиев, Ел. Машалова, К. Костов*. Речник на чуждите думи в българския език. София (1982), а също така и трудът на *М. Филипова-Байрова* „Гръцки заемки в съвременния български език“. Използвани са и изследванията на *Mihăescu, H.* *Influența grecească asupra limbii române pînă în secolul al XV-lea*. București (1966) и *Rosetti, Al.* *Istoria limbii române. I. De la origini pînă în secolul al XVII-lea*. Ediția a doua revăzută și adăugită. București (1978), посветени на гръцките заемки в румънския език. За дефиниране на лексикалното значение на румънските лексеми се използва онлайн корпусът с румънски речници на <https://dexonline.ro/>.

Част от хибридните названия за действия, разгледани тук, в по-малка или в по-голяма степен могат да се употребяват и като резултативни, като тези случаи се отбелязват в словообразователната парафраза на съответната формация.

Пример в българския език за такива субстантивни хибриди, които могат да означават и самото действие, а също така и резултата от процеса, е формацията *прокопсия* със значения: 1) ‘преуспяване’, но и 2) ‘сполука, успех’, мотивирани от аористната основа *прокопс-* на гр. *проκόψω* ‘сполучвам, напредвам, успявам’. В румънски подобен случай представя формацията *tipărire*: 1) ‘действието печатане’, но и 2) ‘резултатът от него’; срв. глагола *tipări* ‘печатам’ < *tipăr* ‘печат, отпечатък, модел’, заемка от гр. *τυπάρτι* ‘дървен печат с изобразен символ за отпечатване на просфори’.

Тъкмо въз основа на идентичната им форма в сравнително голям брой от случаите, но и поради еднаквата им ономазиологична мотивираност, както и предвид невъзможността при повечето от облиците да се прокара рязка граница между действието и неговия резултат, редица автори разглеждат акционните и резултативните имена в рамките на една категория (Szymański 1968; Кочев/Kochev 1972; Домусчиева/Domuschieva 1999; Мострова/Mostrova 1989; Перчеклийски/Percheklijski 2011; Кочев и др./Kochev et al. 1980: 135).

В тази работа, в рамките на ономазиологично мотивираната девербална абстрактна лексика, като се има предвид контекстовата употреба на анализирания акционни имена с общи гръцки основи в български и румънски, се посочва и резултативното значение, което имат някои от тях.

В българския език

Имена от женски род

1. Н а с т а в к а -и́я:

залисия ‘действието записване, объркване, замайване’, но и ‘резултат от действието записване, шум, глъчка’, мотивирано от глагола *залисам//залисвам* ‘забавлявам, замайвам, отвличам вниманието’, срв. аористната основа *-ζαλίσ-* на гр. *ζαλίζω* ‘замайвам, обърквам’.

прокопсия 'действието проко̀псване, преуспяване', но и 'резултат от действието проко̀псване, сполука, успех', мотивирано от глагола *проко̀псам* 'преуспявам, напредвам', срв. АО *про̀коψ-* на гр. *проκόβω* 'сполучвам, напредвам, успявам'.

2. Н а с т а в к а -ост:

залисаност 'действието залисване, объркване, замайване', обусловено от глагола *залисам* 'забавлявам, замайвам, отвличам вниманието', срв. аористната основа -ζαλισ- на гр. *ζαλίζω* 'замайвам, обърквам'.

Имена от среден род

3. Н а с т а в к а -не (-ане, -ене):

анатемисване//анатемосване 'действието проклинане', но и 'резултат от действието проклинане – проклятие', мотивирано от глагола *анатемисвам* 'отлъчвам някого от църквата чрез проклятие', срв. гр. *ανάθεμα* 'религиозен дар', в християнско време развива значение 'проклятие, клетва'.

аргасване 'действието обработване на кожа', мотивирано от глагола *аргасвам* 'щавя кожи', срв. аористната основа -αργασ на гр. *αργάζω* 'обработвам кожа'.

афоресване 'действието отлъчване', мотивирано от глагола *афоресвам* 'отлъчвам от църквата', срв. аористния конюнктив *афорέσω* на гр. *αφορίζω* 'отстранявам'.

ва̀псване 'багрене, боядисване', действие, мотивирано от глагола *ва̀псвам* 'багря, боядисвам', срв. гр. аорист *έβαψα* от *βάψω* 'боядисвам'.

даскалу̀ване 'действие, мотивирано от глагола *даскалу̀вам*', срв. гр. *δάσκαλος* 'учител'.

дърмонене 'действие, обусловено от глагола *дърмоня* 'пресявам нещо с дърмон – кожено решето с едри дупки', срв. гр. *δερμόνι*, *δρεμόνι*, *δρυμόνι* също.

залисване 'действието объркване, замайване', обусловено от глагола *залисам* 'забавлявам, замайвам, отвличам вниманието', срв. аористната основа -ζαλισ- на гр. *ζαλίζω* 'замайвам, обърквам'.

захаросване 'действие, мотивирано от глагола *захаросвам*, срв. аористната основа *ζαχαρός-* на гр. глагол *ζαχαρώνω* 'захаросвам'.

икономисване 'действието спестяване', мотивирано от глагола *икономисвам*, срв. аориста *οικονόμησα* на гр. глагол *οικονομώ* 'икономисвам, пестя'.

кивернисване 'уреждане, оправяне, управляване', действие, мотивирано от глагола *кивернисвам* 'уреждам, оправя, управлявам', срв. аористната основа *κυβέρνησ-* на гр. глагол *κυβερνώ* 'управлявам, уреждам'.

липсване 'действие, обусловено от глагола *липсвам*, срв. аориста *έλειψα* на гр. *λείπω* 'липсвам'.

молепсване 'заразявам, предавам болест', действие, обусловено от глагола *молепсвам* 'заразявам с болест', срв. аористната основа *μόλεψ-* на гр. *μολεύω* 'замърсявам, заразявам'.

орѝсване 'определяне, предсказване', действие, обусловено от глагола *орѝсам* 'определям живота на някого, предсказвам', срв. аористните форми *ὄρισα, ὀρισα* на *ορίζω* 'определям'.

паря̀сване 'напускане, изоставяне', действие, мотивирано от глагола *паря̀сам* 'напускам, изоставям', срв. аориста *παραιῖασα* на гр. гл. *παρέαω/παρεάζω* (> (α)παριάζω аор. *απάριασα*) 'изоставям, напускам'.

педѝсване 'възпитаване, наказване', действие, мотивирано от глагола *педѝсам* 'уча, възпитавам, наказвам', срв. аориста *παίδεψα* на гр. глагол *παιδεύω* 'възпитавам, измъчвам, наказвам'.

поевтиняване 'действие, мотивирано от глагола *поевтинявам*' < евтин, срв. гр. *ευθηνός* 'евтин'.

прокѝсване/прокѝсване остар. книж. 'действието преуспяване', мотивирано от глагола *прокѝсам* 'преуспявам, напредвам', срв. аориста *πρόκοψα* на гр. *προκόβω* (*προκόπτω*) 'сполучвам, напредвам, успявам'.

сѝсване 'действие, мотивирано от глагола *сѝсам* 'уморявам се, изтощавам се, стигам, достатъчен съм', срв. аористния конюнктив *σῶσσω* на гр. гл. *σῶνω* 'свършвам, завършвам, отслабвам, стигам, спасявам'.

типарѝсване 'действието изографисване', мотивирано от глагола *типарѝсам* 'изографисвам', срв. гр. *τυλάρι* 'калъп, шаблон, матрица', умал. от *τύπος* 'образец, модел, форма, печат'.

троня̀сване 'възкачване на трон' действие, обусловено от глагола *троня̀сам*, срв. гр. *θρονιάζω* (аористния конюнктив *θρονιάσω*) 'възкачвам на трон'.

харакѝсване 'действие, мотивирано от глагола *харакѝсам, харакѝсам* 'тегля черта', срв. аористния конюнктив *χαρακόςσω* на гр. глагол *χαρακόνω* 'тегля черта, линия'; срв. и *χαρακί* 'линия, черта'.

В румънския език

Имена от женски род

1. Н а с т а в к а -eală:

argăseală 'аргасване, обработване на кожа', действие, мотивирано от глагола *argăsi* 'аргасвам, щавя кожи', срв. аористната основа -аруас на гр. *αργάζω* 'обработвам кожа'.

chiverniseală 'администриране, управляване', действие, обусловено от глагола *chivernisi* 'администрирам, управлявам', срв. аористната основа *κυβέρνησ-* на гр. глагол *κυβερνώ* 'управлявам, командвам'.

molipseală 'заразяване', действие, мотивирано от глагола *molipsi* 'заразявам', срв. аориста *μόλεψα* на гр. глагол *μολεύω* 'заразявам, инфектирам'.

pricopseală 'действието прокѝсване, преуспяване', но и резултатът от него, мотивирано от глагола *pricopsi* 'прокѝсам, преуспявам, напредвам', срв. аориста *πρόκοψα* на гр. *προκόβω* (*προκόπτω*) 'сполучвам, напредвам, успявам'.

tipăreală 'действието печатане и резултатът от него', обусловено от глагола *tipări* 'печатам' < *tipăr* 'печат, отпечатък, шаблон, кройка, матрица,

образец, модел', срв. гр. τυλάρι 'калъп, шаблон, матрица', умал. от τύπος 'образец, модел, форма, печат'.

târnoseală 'освещаване на църква', действие, мотивирано от глагола târnosi 'освещавам църква', срв. гр. θρονιάζω (аористния конюнктив θρονιάσω) 'поставям на трон, разполагам; освещавам църква'.

văpseală 'багрене, боядисване', действие, мотивирано от глагола vopsi 'вѡпсвам, багря, боядисвам', срв. гр. аорист έβαψα от βάψω 'боядисвам'.

2. Н а с т а в к а *-anie*:

târnosanie 'освещаване на църква', действие, мотивирано от глагола târnosi 'освещавам църква', срв. гр. θρονιάζω (аористния конюнктив θρονιάσω) 'поставям на трон, разполагам; освещавам църква'.

3. Н а с т а в к а *-enie*:

afurisenie 'действието отлъчване, афорѐсване', мотивирано от глагола afurisi 'отлъчвам от църквата', срв. аористната основа αφόρισα на гр. αφορίζω 'отстранявам'.

4. Н а с т а в к а *-ire*:

afurisire 'действието отлъчване, афорѐсване', мотивирано от глагола afurisi 'отлъчвам от църквата', срв. аористната основа αφόρισα на гр. αφορίζω 'отстранявам'.

anatemisire 'действието анатемисване, проклинане', но и 'результат от действието проклинане – проклетие', мотивирано от глагола anatem(at)isi 'анатемисвам, отлъчвам някого от църквата чрез проклетие', срв. гр. ανάθεμα 'религиозен дар', в християнско време развива значение 'проклетие, клетва'.

arăcire 'действие, мотивирано от глагола arăci 'поставям харăци, коллове за подпиране на лозе и др. растения' < (h)arăc 'харак', срв. гр. χαράκι 'линия, черта'.

argăsiire 'аргăсване, обработване на кожа', действие, мотивирано от глагола argăsi 'аргăсвам, щавя кожи', срв. гр. αργάζω 'обработвам кожа'.

chivernisire 'администриране, управляване', действие, обусловено от глагола „chivernisi“ 'администрирам, управлявам', срв. гр. глагол κυβερνώ 'управлявам, командвам'.

dăscălire 'даскалѡване', действие, мотивирано от глагола dăscăli 'даскалѡвам' < dăscăl 'даскал', срв. гр. δάσκαλος 'учител'.

dărmonire 'дърмонене', действие, мотивирано от глагола dărmoni 'пресявам с дърмон' < „dărmoni“ 'дърмон, кожено решето с едри дупки', срв. гр. δερμόνι, δρεμόνι, δρυμόνι също.

economisire 'икономисване', действие, мотивирано от глагола economisii 'икономисвам', срв. аориста οικονομισα на гр. глагол οικονομόω 'икономисвам'.

ieftinire 'поевтиняване', действие, мотивирано от глагола ieftini 'поевтинявам' < ieftin 'евтин', срв. гр. ευθηνός 'евтин'.

lipsire 'липсване', 'действие, обусловено от глагола lipsi 'липсвам', срв. аориста έλειψα на гр. λείπω 'липсвам'.

molipsíre ‘заразяване’, действие, мотивирано от глагола *molipsí* ‘заразявам’, срв. аористната основа *μόλεψ-* на гр. глагол *μολεύω* ‘заразявам, инфектирам’.

părăsíre ‘паряване, напускане, изоставяне’, действие, мотивирано от глагола *părăsí* ‘парявам, напускам, изоставям’, срв. аориста *παραιίασα* на гр. гл. *παραιάω* ‘изоставям, напускам’.

pedepsíre ‘наказване, осъждане’, действие, мотивирано от глагола *pedepsí* ‘наказвам, осъждам’, срв. аориста *παίδεψα* на гр. глагол *παίδεύω* ‘възпитавам, измъчвам, наказвам’.

procopsíre/pricopsíre *прокòпсване* ‘действието преуспяване’, мотивирано от глагола *pricopsí* ‘прокòпсам, постигам добро материално положение, забогатявам’, срв. аористната основа *πρόκοψ-* на гр. *πρόκόβω* (*πρόκόπτω*) ‘сполучвам, напредвам, успявам’.

sosíre ‘стигане, пристигане’, действие, мотивирано от глагола *sosí* ‘стигам, пристигам, достигам, досягам’ срв. аористния конюнктив *σώσω* на гр. гл. *σώνω* ‘свършвам, завършвам, отслабвам, стигам, спасявам’.

stivuíre ‘стивàсване’, действие, мотивирано от глагола *stivuí* ‘стивàсвам, реда, натрупвам, разбивам’ < *stivã* ‘куп предмети от един вид с приблизително еднакви размери (дърва, тухли и др.)’, срв. гр. *στοίβα* ‘куп, купчина’.

târnosíre ‘освещаване на църква’, действие, мотивирано от глагола *târnosí* ‘освещавам църква’, срв. гр. *θρονιάζω* (аор.к. *θρονιάσω*) ‘поставям на трон, разполагам’, в част от употребите – със специализация на значението ‘поставям’ > ‘освещавам’, възникнало най-вероятно в гръцки.

tipăríre ‘действието печатане и резултатът от него’, обусловено от глагола *tírăgí* ‘печатам’ < *tírăg* ‘печат, отпечатък, шаблон, кройка, матрица, образец, модел’, срв. гр. *τυπάρι* ‘калъп, шаблон, матрица’, умал. от *τύπος* ‘образец, модел, форма, печат’.

vopsíre ‘багрене, боядисване’, действие, мотивирано от глагола *vopsí* ‘вãпсвам, багря, боядисвам’, срв. гр. аорист *έβαψα* от *βάφω* ‘боядисвам’.

ursíre ‘орисване, определяне съдбата на някого’, действие, мотивирано от глагола *ursí* ‘определям съдбата на някого’, срв. аористните форми *óρισα, óρισα* на гръцкия глагол *ορίζω* ‘определям’ с българско посредничество.

zaharisíre ‘действието захаросване’, мотивирано от глагола *zaharisí* ‘захаросвам’, срв. аористната основа *ζαχαρώσ-* на гр. глагол *ζαχαρώνω* ‘захаросвам’.

zalisíre ‘действието объркване, смушаване, досаждане, мотивирано от глагола *zalisí* ‘обърквам се, смушавам се’, срв. срв. аористната основа *ζαλισ-* на гр. *ζαλίζω* ‘замайвам, обърквам, прен. притеснявам, досаждам’.

ИЗВОДИ

Разглежданите акционни формации с хибриден характер са мотивирани главно от глаголи, проникнали чрез аористния облик на съответния гръцки глагол. Аористната основа, която за българите не е прозрачна и яс-

на, се възприема като „сегашна“, а аористният показател -σ- се запазва и в мотивираните от тях отглаголни съществителни. В румънския език глаголите от гръцки, навлезли чрез българския език от старобългарския период, са предимно в парадигмата на IV спрежение, където е и останалата славянска лексика (вж. повече у Маринов/Marinov 2013: 169). Там попада както лексиката, заета по книжовен път (предимно религиозна и административна лексика), така и лексиката, използвана във всекидневното битово общуване. Не са малко и отглаголните съществителни, образувани от деноминативни глаголи – заемки от гръцки език (*анатематѝсване/анатемѝсване* ‘проклинане’, < анатемѝсвам, *anatematisire* ‘действието анатемѝсване, проклинане’, мотивирано от глагола *anatem(at)isi*, срв. гр. ἀνάθεμα ‘проклятие, клетва’; *даскалѝване* ‘действие, мотивирано от глагола *даскалѝвам*’, *dăscălire* ‘даскалѝване’ < *dăscăli* ‘даскалѝвам’ < *dăscăl* ‘даскал’, срв. гр. δάσκαλος ‘учител’; *дърмонѝне* ‘действие, обусловено от глагола *дърмоня*, пресявам нещо с дърмон ‘кожено решето с едри дупки’, *dărmonire* ‘дърмонене’ < *dărmoni* ‘пресявам с дърмон’ < *dărmon*, срв. гр. δερμόνι, δρεμόνι, δρυμόνι ‘дърмон’) и др.

При някои от тях може да се говори за известна резултативност, като се има предвид контекстовата им употреба (*залисѝя* ‘действието записване, объркване, замайване’, но и ‘резултат от действието записване, шум, глъчка’; *прикопсеălă* ‘действието прокопсване, преуспяване, но и резултатът от него).

Най-богат откъм представители в българския език е словообразователният тип със суфикс *-не*. В румънски разнообразието е по-голямо (*-eală*, *-anie*, *-enie*, *-ire*), а най-продуктивен е словообразователният тип със суфикс *-ire*.

Разгледаните субстантивни хибриди в българския език са предимно от среден род, ограничен брой са женските имена, а в румънски всички хибридни акционни формации са от женски род.

ЛИТЕРАТУРА

- Домусчиева 1999: Домусчиева, Л. Сложни имена за действия и за резултати от действия от ж.р. в българските говори. – В: *Актуални проблеми на българското словообразуване*. София, УИ „Св. Климент Охридски“, с. 252–263.
- Кочев 1972: Кочев, Ив. Диалектни категории и типове при словообразуването на съществителното име (съпоставително изследване върху материал от три български говора). – *Известия на Института за български език*, кн. 20, с. 107–185.
- Кочев и др. 1980: Кочев, Ив., Ем. Кочева, Т. Мострова. Словообразуване на съществителното име в Супрасълския сборник. – В: *Проучвания върху Супрасълския сборник*. София, Издателство на БАН.
- Кювлиева 1980: Кювлиева, В. Морфологична адаптация и асимилация на турските заемки – съществителни и прилагателни – в българския език. – *Известия на Института за български език*, кн. 24, с. 78–136.

- Лютакова 1997: *Лютакова, Р.* Морфологична адаптация на английските заемки в българския и румънския език. – *Съпоставително езикознание*, XXII, 2, с. 5–18.
- Маринов 2013: *Маринов, Вл.* Хибридни глаголи във влашкия диалект в гр. Брегово (Видинско). – В: *Путеве и домети дијалекатске лексикографије*. Ниш, с. 167–177.
- Мирчев 1978: *Мирчев, К.* Историческа граматика на българския език. III изд. София, Наука и изкуство.
- Мострова 1989: *Мострова, Т.* Имена за действия и за резултати от действия в два превода от XIV в. – *Език и литература*, кн. 2, с. 52–58.
- Перчеклийски 2011: *Перчеклийски, Л.* Словообразуване на Nomina abstracta в евангелски паметници от X и XI век. Благоевград, УИ „Неофит Рилски“.
- Сотирова-Милчева 2016: *Сотирова-Милчева, Н.* Българо-гръцки лексикални хибриди (съществителни имена). Дисертация за присъждане на образователната и научна степен „доктор“. Благоевград.
- Филипова-Байрова 1969: *Филипова-Байрова, М.* Гръцки заемки в съвременния български език. София, Издателство на БАН.
- Цонев 1984: *Цонев, Б.* История на българския език. Том втори. А. Обща част. Б. Специални части. София, Наука и изкуство.
- Dokulil 1962: *Dokulil, M.* Tvoření slov v češtině. T.I. Praha, Nakl. Československé akademie věd.
- Mihăescu 1966: *Mihăescu, H.* Influența grecească asupra limbii române pîna în secolul al XV-lea. București, Editura Academiei Republicii Socialiste Romania.
- Rosetti 1978: *Rosetti, Al.* Istoria limbii române. I. De la origini pînă în secolul al XVII-lea. Ediția a doua revăzută și adăugită. București, Editura Științifică și Enciclopedică.
- Szymański 1968: *Szymański, T.* Słowotworstwo rzeczownika w bułgarskich tekstach XVII–XVIII wieku. Wrocław – Warszawa – Krakow, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 71–118.

REFERENCES

- Dokulil 1962: *Dokulil, M.* Tvoření slov v češtině. T.I. Praha, Nakl. Československé akademie věd.
- Domuschieva 1999: *Domuschieva, L.* Slozhni imena za deystviya i za rezultati ot deystviya ot zh.r. v balgarskite govori [Compound Feminine Nouns for Actions and Action Results in Bulgarian Dialects]. – In: *Aktualni problemi na balgarskoto slovoobrazuvane [Current Issues in Bulgarian Word Formation]*. Sofia, UI „Sv. Kl. Ohridski“, 252–263].
- Filipova-Bayrova 1969: *Filipova-Bayrova, M.* Gratski zaemki v savremenniya balgarski ezik [Greek Borrowings in Modern Bulgarian]. Sofia, Izdatelstvo na BAN.
- Kochev 1972: *Kochev, Iv.* Dialektni kategorii i tipove pri slovoobrazuvaneto na sashtestvitelnoto ime (sapostavitelno izsledvane varhu material ot tri balgarski govora) [Dialect Categories and Types in the Word Formation of Nouns (Com-

- parative Study on Three Bulgarian Dialects)]. – *Izvestiya na Instituta za balgarski ezik*, kn. 20, 107–185.
- Kochev et al. 1980: *Kochev, Iv., Em. Kocheva, T. Mostrova*. Slovoobrazuvane na sashtestvitelnoto ime v Suprasalskiya sbornik [Word Formation of Nouns in the Codex Suprasliensis]. – In: *Prouhvaniya varhu Suprasalskiya sbornik [Surveys on Codex Suprasliensis]*. Sofia, Izdatelstvo na BAN.
- Kyuvlieva 1980: *Kyuvlieva, V.* Morfologichna adaptatsiya i asimilatsiya na turskite zaemki – sashtestvitelni i prilagatelni – v balgarskiya ezik [The Morphological Adaptation and Assimilation of Turkish Borrowings – Nouns and Adjectives – in Bulgarian]. – *Izvestiya na Instituta za balgarski ezik*, kn. 24, 78–136.
- Lyutakova 1997: *Lyutakova, R.* Morfologichna adaptatsiya na angliyskite zaemki v balgarskiya i rumanskiya ezik [The Morphological Adaptation of English Borrowings in Bulgarian and Romanian]. – *Sapostavitelno ezikoznanie*, XXII, 2, Sofia, 5–18.
- Marinov 2013: *Marinov, Vl.* Hibridni glagoli vav vlashkiya dialekt v gr. Bregovo (Vidinsko) [Hybrid Verbs in the Wallachian Dialect in Bregovo (Vidin Region)]. – In: *Putevi i dometi dijalekatske leksikografije [Methods and Scope of Dialectal Lexicography]*. Nish, 167–177.
- Mihăescu 1966: *Mihăescu, H.* Influența grecească asupra limbii române pîna în secolul al XV-lea. București, Editura Academiei Republicii Socialiste Romania.
- Mirchev 1978: *Mirchev, K.* Istoricheska gramatika na balgarskiya ezik [Historical Grammar of Bulgarian]. IIIth edition. Sofia, Nauka i izkustvo.
- Mostrova 1989: *Mostrova, T.* Imena za deystviya i za rezultati ot deystviya v dva prevoda ot XIV v. [Nouns for Actions and Action Results in Two Translations from the XIV Century]. – *Ezik i literatura*, kn. 2, 52–58.
- Perchekliyski 2011: *Perchekliyski, L.* Slovoobrazuvane na Nomina abstracta v evangelski pametnitsi ot X i XI vek [Word Formation of Nomina Abstracta in Evangelical Scripts from the X and XI century]. Blagoevgrad, UI “Neofit Rilski”.
- Rosetti 1978: *Rosetti, Al.* Istoria limbii române. I. De la origini pînă în secolul al XVII-lea. Ediția a doua revăzută și adăugită. București, Editura Științifică și Enciclopedică.
- Sotirova-Milcheva 2016: *Sotirova-Milcheva, N.* Balgaro-gratski leksikalni hibridi (sashtestvitelni imena) [Bulgarian-Greek Lexical Hybrids (Nouns)]. Disertatsiya za prisazhdane na obrazovatelnata i nauchna stepen „doktor“. Blagoevgrad.
- Szymański 1968: *Szymański, T.* Słowotworstwo rzeczownika w bułgarskich tekstach XVII–XVIII wieku. Wrocław – Warszawa – Krakow, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 71–118.
- Tsonev 1984: *Tsonev, B.* Istoriya na balgarskiya ezik. Tom втори. A. Obshta chast. B. Spetsialni chasti. [History of Bulgarian. Volume Two. A. General Part. B. Special Parts]. Sofia. Nauka i izkustvo.

ИЗТОЧНИЦИ / SOURSES

- БЕР: Български етимологичен речник. Том 1–8. София, Изд. на БАН, 1971–. [BER: Balgarski etimologichen rechnik. Tom 1–8. Sofia, Izd. na BAN, 1971–.]
- Доп. БРНГ: *Панчев, Т.* Допълнение на българския речник от Н. Геров, София, Български писател, 1978. [Dop. BRNG: *Panchev, T.* Dopolnenie na balgarskiya rechnik ot N. Gerov. Sofia, Balgarski pisatel, 1978.]
- ЕПРБКЕ: *Младенов, Ст.* Етимологически и правописен речник на българския книжовен език. София, Книгоиздателство „Хр. Г. Данов“, 1941. [EPRBKE: *Mladenov, St.* Etimologicheski i pravopisen rechnik na balgarskiya knizhoven ezik. Sofia, Knigoizdatelstvo „Hr. G. Danov“, 1941.]
- РБЕ: *Геров, Н.* Речник на българския език. Т. 1–5. София, Български писател, 1975–1978. [RBE: *Gerov, N.* Rechnik na balgarskiya ezik. T. 1–5, Sofia, Balgarski pisatel, 1975–1978.]
- РЧДБЕ: *Филопова-Байрова, М., С. Бояджиев, Ел. Машалова, К. Костов.* Речник на чуждите думи в българския език. София, Издателство на БАН, 1982. [RChDBE: *Filipova-Bayrova, M., S. Boyadzhiev, El. Mashalova, K. Kostov.* Rechnik na chuzhdite dumi v balgarskiya ezik. Sofia, 1982.]
- DEXonline Dicționare ale limbii române. <<https://dexonline.ro/>>.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Списък с акционните хибридни форми в българския и румънския език с общи гръцки основи

Гръцка мотивираща лексема	Акционна хибридна формация в българския език	Акционна хибридна формация в румънския език
ανάθεμα	<i>анатемисване</i>	<i>anatematisire</i>
αργάζω	<i>аргасване</i>	<i>argăseală, argăsiре</i>
αφορίζω	<i>афоресване</i>	<i>afurisenie, afurisire</i>
βάφω	<i>вâпсване</i>	<i>văpseală, vopsire</i>
δάσκαλος	<i>даскалване</i>	<i>dăscălire</i>
δερμόνι	<i>дърмонене</i>	<i>dârmonire</i>
ευθηνός	<i>поевтиняване</i>	<i>ieftinire</i>
ζαλίζω	<i>залисия, залисаност, записване</i>	<i>zalisire</i>
ζαχαρώνω	<i>захаросване</i>	<i>zaharisire</i>
οικονομώ	<i>икономисване</i>	<i>economisire</i>
κυβερνώ	<i>кивернисване</i>	<i>chiverniseală, chivernisire</i>
λείπω	<i>липсване</i>	<i>lipsire</i>
μολεύω	<i>молепсване</i>	<i>molipseală, molipsire</i>
ορίζω	<i>орисване</i>	<i>ursire</i>
παραεάω	<i>парясване</i>	<i>părăsire</i>

παιδεύω	<i>педѐпсване</i>	<i>pedepsîre</i>
ευθηνός	<i>поевтиняване</i>	<i>ieftinîre</i>
προκόπτω	<i>прокопсия, прокòпсване</i>	<i>pricopséală, procopsîre procopsîre</i>
σώνω	<i>сòсване</i>	<i>sosîre</i>
τυπάρι	<i>типарòсване</i>	<i>tipăreală, tipărîre</i>
θροιάζω	<i>тронясване</i>	<i>târnoseală, târnosânie, târnosîre</i>
χάρακι – χαρακώνω	<i>харакòсване</i>	<i>arăcîre</i>

РЕЗЮМЕ

В статията се разглеждат група девербални абстрактни съществителни в българския и в румънския език с общи гръцки основи. Проследява се пътят на адаптация и асимилация на някои гръцки заемки в български, преминали и в речниковия фонд на румънския език с българско посредничеството. Включването им в словообразователните системи на двата езика е показател за крайната степен на асимилацията им, а новите им производни се разглеждат двупланово: синхронно – като част от съвременната лексикална система на двата балкански езика, и диахронно – при разкриване на общата гръцка основа.

Ключови думи: гръцки заемки, комплексен метод, акционни имена, хибридно словообразуване, гръцки основи, български суфикси, румънски суфикси

✉ Доц. д-р Владислав Маринов

Катедра по съвременен български език, Филологически факултет
Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“
ул. Т. Търновски, 2, 5000 В. Търново, България.

✉ Assoc. Prof. Vladislav Marinov, PhD

Department of Modern Bulgarian language
“St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo
2 T. Turnovski str. 5003 Veliko Tarnovo, Bulgaria

✉ Д-р Наталия Сотирова

Катедра „Етнология и балканистика“, Филологически факултет
Югозападен университет „Неофит Рилски“
ул. „Иван Михайлов“ 66, 2700 Благоевград, България

✉ Nataliya Sotirova, PhD

Department of Ethnology and Balkan Studies, Faculty of Philology
South-West University „Neofit Rilski“
66 Ivan Mihaylov str. 2700 Blagoevgrad, Bulgaria